

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

 /Сержанов В.В./

«19» *серпня* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ

Рівень вищої освіти	Другий ((магістерський)
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка підприємства
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 Економіка предметної спеціальності або спеціалізації (за наявності) освітньої програми Економіка підприємства.

Розробник: Газуда Л. М., д.е.н., професор, професор кафедри Економіки підприємства
Газуда М. В., д.е.н., професор, професор кафедри Економіки підприємства

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
Економіки і підприємництва
протокол № 10 від «06» серпня 20 р.

Завідувач кафедри Міклова В.П.

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету
протокол № 5 від «19» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Шуліко А.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90,	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 3	2	2
	Лекції:	
	20 год.	6 год.
	Практичні (семінарські):	
	16 год.	4 год.
Вид підсумкового контролю: Модульний контроль	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: Залік	Самостійна робота:	
	54 год.	80 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна **«Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону»** формує у студентів сутнісне розуміння закономірностей і тенденцій розвитку форм прикордонного співробітництва, знання принципів і цілей формування прикордонних зв'язків, вміння та навички застосування економічних інструментів щодо виокремлення підходів з обґрунтуванням інтересів держави у забезпеченні зовнішньоекономічних зв'язків і зовнішньоекономічної діяльності прикордонних регіонів.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК6.Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК7.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

СК2. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6.Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7.Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері бізнес-економіки, менеджменту та розвитку регіонів.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни **«Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону»** є наявність диплома ОС «Бакалавр» / ОКР «Спеціаліст» / ОС «Магістр», а також виконання умов вступу до ДВНЗ «Ужгородський національний університет» за спеціальністю 051 «Економіка», які визначаються Правилами прийому та відповідають Умовам прийому на навчання до закладів вищої освіти України, затвердженим наказом МОН України.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.	ПРН 2
Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.	ПРН 3
Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.	ПРН 4
Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.	ПРН 7
Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.	ПРН 11
Вміти підвищувати комплексну ефективність управління економічною, в тому числі зовнішньоекономічною діяльністю у сфері бізнес економіки, менеджменту та розвитку регіонів для прийняття раціональних управлінських рішень.	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань становлення і розвитку прикордонного економічного співробітництва, визначати суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на регіональному рівні, їх цілі і стратегії.	ПРН 2
Вільно спілкуватися державною та англійською мовами під час проведення національних та міжнародних змагань, участі у науково-практичних проєктах та презентацій результатів власних досліджень як усно, так і письмово.	ПРН 3
Вміти обґрунтовувати концептуальні засади зовнішньоекономічної діяльності в контексті соціально-економічного розвитку регіону з окресленням системних підходів до здійснення зовнішньоекономічних відносин відповідно до законодавчо-ресурсних можливостей прикордонного регіону	ПРН 4
Вміти виокремлювати економіко-правові й управлінські аспекти зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання та регіону в цілому, обґрунтовуючи прийняття необхідних рішень на основі релевантних підходів	ПРН 7
Вміти здійснювати аналіз стану та визначати основні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіону	ПРН 11
Вміти застосовувати системний підхід для прийняття раціональних управлінських рішень у напрямі забезпечення ефективного управління економічною, зокрема зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання та регіону, в цілому	ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; модульні контрольні роботи; екзамен; виконання індивідуальних та групових навчально-дослідницьких завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи що формуються на основі програмних результатів навчання; виконання тестових завдань.

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих питань тематики дисципліни передбачених для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення та аналіз літературних джерел відповідно до тематики дисципліни, пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовка огляду наукових статей опублікованих у фахових та інших виданнях; побудову мультимедійних презентацій тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми професійно орієнтованої проблематики з елементами наукового дослідження та його презентація; дослідження практичних ситуацій; розв'язування тестових завдань; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом стосовно окремої навчальної проблеми тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, індивідуальними семестровими завданнями та методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські та виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають: поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен – 35 балів); модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни; підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Поточний контроль з навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних заняттях; активна участь у виконанні практичних завдань; активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських, тестування, написання реферативних робіт тощо. Форми організації поточного контролю: індивідуальна, групова, фронтальна. Методи поточного контролю: усний та письмовий. Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи описові завдання та тести.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи навчання: за джерелом інформації (словесні: розповідь, бесіда, лекція (оглядова, проблемна, тощо); наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні); за ступенем самостійності мислення здобувачів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі), метод «мозкового штурму» та ін.

Форми(методи) контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, стаття, есе тощо).

Форма модульного контролю: модульні контрольні роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Студенти вивчають дану дисципліну протягом семестру (два модулі). Наприкінці кожного модуля (лекції, практичні заняття) виконується модульна контрольна робота.

Поточне та підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною системою за кожний модуль – по 50 балів за модульну контрольну роботу та 50 балів, які викладач виставляє на підставі результатів перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, доповідь, стаття, есе тощо).

Критерії оцінювання знань та підсумкового контролю.

Оцінка знань, умінь та практичних навичок студента з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів:

поточного контролю знань;

підсумкового контролю знань (залік/екзамен).

Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома складовими: - контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру; - контроль за виконанням модульних завдань.

При контролі систематичності та активності роботи студента оцінці підлягають:

відвідування семінарських занять;

активність на семінарських заняттях;

рівень засвоєння знань програмного матеріалу;

підготовка і презентація рефератів, наукових доповідей, тощо.

Максимальна оцінка контролю систематичності та активності роботи студента становить 10 балів. Порядок оцінювання:

10 балів – відвідано не менше 90% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

7 балів – відвідано не менше 75% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно»

5 балів – відвідано не менше 60% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

3 балів – відвідано не менше 50% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

Систематичність та активність роботи всіх інших студентів оцінюється в «0» балів.

Оцінювання індивідуальної (самостійної) роботи здійснюється у межах 20 балів:

10 балів – за підготовку рефератів, проектних та творчих робіт, а саме за підготовку: рефератів – до 3 балів за 1 роботу;

проектних робіт – до 3 балів за 1 роботу;

творчих робіт – до 3 балів за 1 роботу;

10 балів – за участь в наукових конференціях, підготовку науково-дослідних статей та їх озвучення, опрацювання наукових статей та першоджерел, участь в олімпіадах та конкурсах, а саме за: участь в наукових конференціях – до 3 балів за 1 роботу;

підготовку науково-дослідних статей та їх озвучення – до 2 балів за 1 роботу;

опрацювання наукових статей та першоджерел – до 2 балів за 1 роботу;

участь в олімпіадах та конкурсах – до 3 балів за 1 роботу;

Модульний контроль

Протягом семестру студенти виконують два модульні завдання, кожне з яких оцінюється в діапазоні від 0 до 50 балів.

Модульне завдання виконується у вигляді письмової контрольної роботи і включає два теоретичні питання та тестові завдання;

Недоліки та помилки, якими вважаються: неохайне оформлення роботи, невідповідність загальноприйнятих скорочень, незрозумілий почерк (мінус 5 балів);

Максимальна оцінка одного модульного контролю становить 50 балів.

В разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин студент має право за дозволом декана скласти їх протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Підсумкова оцінка з дисципліни

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначаються університетом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в УжНУ, реєструється прийнятим в університеті чином з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За результатами підсумкової атестації зі змістового модуля (дисципліни) результати оцінювання перераховуються в шкалу оцінювання ECTS та національну шкалу за системою:

Семестрова оцінка є середньоарифметичною сумою балів двох змістових модульних контролів. Наприклад, студент за результатами першого модульного контролю набрав 80 балів; за результатами другого модульного контролю отримав 100 балів; семестрова оцінка становитиме: $(80+100)/2 = 90$ (за шкалою ECTS – «А»; за розширеною національною шкалою – «відмінно»).

Студент, який в результаті поточного оцінювання, або підсумкового контролю за змістовними модулями отримав більше 60 балів і отриманий бал його влаштовує, має право не складати екзамен із дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент (ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль з дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше **60 балів з обов'язаний** складати екзамен із дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час екзамену оцінені менш ніж **60 балів**, він (вона) рахуються такими, що не здали підсумковий контроль. Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці

Шкала оцінювання навчальних досягнень

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
10	10	10	10	5	5		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	50	100
10	10	10	10	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	6	12	6	12
Тестування при тематичному оцінюванні	2	8	2	8
Презентація	2	20	2	20
Реферати	5	10	5	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі, які отримали не менше 35 балів. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати МКР та поточного контролю під час практичних, самостійної та індивідуальної роботи. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

У наведеній нижче таблиці вказано критерії, за якими визначається рівень навчальних досягнень здобувача та відповідні відсотки за виконану роботу. Слід вважати, що знання, уміння та навички здобувача відповідають певному рівню навчальних досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
F	0-35%	Здобувач: дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмним матеріалом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання
FX	35-59%	Здобувач: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них; має фрагментарні знання незначного загального обсягу (менше половини навчального матеріалу) за відсутності сформованих умінь та навичок
E	60-63 %	Здобувач: пояснює основні поняття навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу; вміє за зразком виконати основне навчальне завдання
D	64-73%	Здобувач: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні методи контролю навчальних досягнень, що використовуються та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання передбачені програмою
C	74-81 %	Здобувач: добре володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання
B	82-89 %	Здобувач: вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні етапи власної навчальної діяльності, аналізує нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних завдань, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; має сформовані навички використання методів навчання і виховання
A	90 - 100%	Здобувач: має стійкі системні знання та творчо їх використовує у процесі навчальної діяльності; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені в навчальній програмі; має стійкі навички використання методів контролю навчальних досягнень вільно опановує та використовує сучасні методи навчання і виховання, а також інформаційно-комунікаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування професійно орієнтованих завдань

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни „Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону”.

Предмет і об'єкт дослідження зовнішньоекономічної діяльності прикордонного регіону. Теоретичні підходи до сутності прикордонного співробітництва. Завдання вивчення дисципліни. Прикордонне співробітництво, як складова зовнішньоекономічної діяльності. Сутність поняття "прикордонне співробітництво", "зовнішньоекономічна діяльність", "міжтериторіальне співробітництво", "прикордонний регіон", "прикордонний район".

Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність: макроекономічний рівень.

Зовнішньоекономічна діяльність як багатомірна цілісна система господарювання. Практичне значення зовнішньоекономічної діяльності для країн. Основні підсистеми зовнішньоекономічної діяльності: зовнішньоторговельна та міжнародна виробничо-інвестиційна діяльність. Принципи організації міжнародних економічних відносин. Рівні сучасної системи зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 3. Регіон в системі зовнішньоекономічної діяльності.

Регіон як самостійний учасник зовнішньоекономічної діяльності

Зовнішньоекономічна діяльність регіону, як діяльність економічних агентів (суб'єктів) регіону, а також місцевих органів виконавчої влади в галузі зовнішньоекономічних відносин. Чинники формування регіону як самостійного учасника зовнішньоекономічної діяльності. Парадигма «регіон як квазікорпорація». Парадигма «регіон як квазідержава». Парадигма «регіон як ринок». Парадигма «регіон як соціум». Інституційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності регіону. Повноваження регіональних та місцевих органів влади у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Міжмуніципальне співробітництво як інструмент вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Тема 4. Підприємство в системі зовнішньоекономічної діяльності.

Підприємство як основний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності. Мотиваційні причини здійснення підприємством зовнішньоекономічної діяльності. Роль та місце підприємства у зовнішньоекономічній діяльності країни. Внутрішні і зовнішні фактори впливу на забезпечення зовнішньоекономічної діяльності суб'єкта господарювання. Організаційно-функціональна структура зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Недержавні організації, що сприяють зовнішньоекономічній діяльності підприємств.

Тема 5. Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав, економічних угруповань. Основні заходи із захисту прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності проти недобросовісної конкуренції. Антидемпінгові та компенсаційні заходи. Антидемпінгове розслідування. Антисубсидійне розслідування. Захист прав суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності проти зростаючого імпорту. Спеціальні заходи, режим нагляду.

Тема 6. Концептуальні засади зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Законодавче забезпечення зовнішньоекономічної діяльності регіону. Угоди регіонального розвитку. Міжрегіональне співробітництво. Стратегії підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку субрегіонів. Особливості зовнішньоторговельної політики на регіональному рівні. Конкурентоспроможність регіону в умовах сучасних глобалізаційних процесів. Складові та критерії конкурентоспроможності регіону. Індекс глобальної конкурентоспроможності. Експортний потенціал регіону. Конкурентоспроможність регіонів і регіональна політика.

Тема 7. Управлінська складова зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Кластери як суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності регіону. Переваги кластерного розвитку для регіону. Інноваційний базис кластерного розвитку. Механізм впливу кластера на конкурентоспроможність регіону. Типи кластерної політики залежно від ролі держави та регіон. Транскордонне та міжнародне міжрегіональне співробітництво регіонів. Єврорегіон як основна форма транскордонного співробітництва. Транскордонне партнерство, як перспективна форма транскордонного співробітництва. Бізнес-інфраструктурне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності регіону. Фінансово-економічне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності регіону. Маркетинг територій як інструмент формування іміджу регіону.

Тема 8. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Сутнісне розуміння аналізу зовнішньоекономічної діяльності регіону. Предмет аналізу ЗЕД регіону. Об'єкт аналізу ЗЕД регіон. Мета аналізу ЗЕД регіону. Комплексне дослідження ЗЕД регіону. Аналіз поточного стану ЗЕД країни та структури, у тому числі за основними її видами та у динаміці, виявлення основних тенденцій розвитку. Аналіз взаємозв'язків між показниками ЗЕД та факторами, соціально-економічного розвитку регіону. Аналіз показників перспективності. Підходи до розрахунку коефіцієнтів для виявлення галузей спеціалізації регіону. Коефіцієнти локалізації галузі на території регіону, коефіцієнт душевого виробництва, коефіцієнт спеціалізації регіону.

Тема 9. Економіко-правові аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Нормативно-правове регулювання операцій у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Основні моделі зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Зовнішньоторговельна модель ЗЕД підприємства. Торгівля товарами. Торгівля сировинними товарами. Торгівля послугами. Торгівля продукцією інтелектуальної праці (міжнародний технологічний обмін). Зовнішня торгівля ліцензіями. Інжиніринг, як комплекс інженерно-консультаційних послуг з використання технологічних та інших науково-технічних розробок. Лізингові філії комерційних банків. Міжнародне виробниче кооперування. Спільні підприємства. Зовнішньоекономічний договір (контракт).

Тема 10. Функціональне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Митне оформлення експортних та імпорتنних операцій. Митна вартість товарів, що експортуються з України. Об'єкти митного контролю. Суб'єкти митного контролю. Транспортне забезпечення зовнішньоекономічних угод. Регулювання міжнародних перевезень. Організація міжнародних перевезень. Особливості міжнародних перевезень. Міжнародні транспортні коридори. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних контрактів. Договір факторингу. Договір форфейтингу. Страхування у зовнішньоекономічній діяльності.

Тема 11. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція у світову економіку.

Сутність і значення міжнародного поділу праці у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків. Основні форми економічного співробітництва країн світу. Міжнародні економічні зв'язки України: інтеграційні процеси. Міжнародний поділ праці. Міжнародні економічні зв'язки. Зовнішня торгівля товарами. Експорт послуг.

Тема 12. Прикордонна інфраструктура. Міжнародний туризм.

Прикордонна інфраструктура, особливості її формування. Сучасний стан розвитку прикордонної інфраструктури України з країнами Європейського Союзу. Процес входження України у європейський інтеграційний простір. Сучасний стан прикордонної інфраструктури. Сутність і роль виробничої інфраструктури у розвитку економіки регіону. Необхідність розвитку та функціонування прикордонної та митної інфраструктури. Специфіка розвитку прикордонних територій. Розбудова і розвиток прикордонної інфраструктури. Проблеми зовнішньоекономічної діяльності прикордонного регіону. Проблеми і перспективи забезпечення елементів прикордонної інфраструктури. Підвищення ефективності використання виробничого й соціального елементів інфраструктури прикордонних територій. Міжнародний туризм: особливості розвитку на прикордонних територіях.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Форма навчання (денна)						Форма навчання (заочна)					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр												
Модуль 1												
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни „Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону”.	7	2	-	-	-	5	6	-	-	-	-	6
Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність: макроекономічний рівень.	7	2	-	-	-	5	6	-	-	-	-	6
Тема 3. Регіон в системі зовнішньоекономічної діяльності.	9	2	2	-	-	5	8	2	-	-	-	6
Тема 4. Підприємство в системі зовнішньоекономічної діяльності.	9	2	2	-	-	5	8	2	-	-	-	6
Тема 5. Захист прав суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності.	7	-	2	-	-	5	7	-	-	-	-	7
Тема 6. Концептуальні засади зовнішньоекономічної діяльності регіону.	7	2	-	-	-	5	9	-	2	-	-	7
Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	48	10	8	-	-	30	44	4	2	-	-	38
Модуль 2												
Тема 7. Управлінська складова зовнішньоекономічної діяльності регіону.	8	2	2	-	-	4	9	2	-	-	-	7
Тема 8. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності регіону.	6	2	-	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 9. Економіко-правові аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємств.	8	2	2	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 10. Функціональне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.	6	-	2	-	-	4	9	-	2	-	-	7
Тема 11. Міжнародні економічні зв’язки України та її інтеграція у світову економіку	6	2	-	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 12. Прикордонна інфраструктура. Міжнародний туризм.	6	2	-	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	42	10	8	-	-	24	46	2	2	-	-	42
Разом за семестр	90	20	16	-	-	54	90	6	4	-	-	80

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		форма навчання	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни „Зовнішньоекономічна діяльність прикордонного регіону”.	-	-
2.	Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність: макроекономічний рівень.	-	-
3.	Тема 3. Регіон в системі зовнішньоекономічної діяльності.	2	-
4.	Тема 4. Підприємство в системі зовнішньоекономічної діяльності.	2	-
5.	Тема 5. Захист прав суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності.	2	-
6.	Тема 6. Концептуальні засади зовнішньоекономічної діяльності.	-	2
7.	Тема 7. Управлінська складова зовнішньоекономічної діяльності.	2	-
8.	Тема 8. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності регіону.	-	-
9.	Тема 9. Економіко-правові аспекти зовнішньоекономічної діяльності	2	-
10.	Тема 10. Функціональне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності	2	2
11.	Тема 11. Міжнародні економічні зв’язки України та її інтеграція у світову економіку.	-	-
12.	Тема 12. Прикордонна інфраструктура. Міжнародний туризм.	-	-
	Модульна контрольна робота	4	-
	Разом	16	4

6.4. Самостійна робота

№ п/п	Тема	Кількість годин	
		форма навчання	
		денна	заочна
1.	Закономірності і тенденції розвитку форм прикордонного співробітництва.	5	6
2.	Принципи організації міжнародних економічних відносин.	5	6
3.	Міжмуніципальне співробітництво як інструмент вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності регіону.	5	6
4.	Організаційно-функціональна структура зовнішньоекономічної діяльності підприємств.	5	6
5.	Захист прав суб’єктів ЗЕД від дискримінаційних та недружніх дій іноземних держав, економічних угруповань.	5	7
6.	Конкурентоспроможність регіону в умовах сучасних глобалізаційних процесів.	5	7
7.	Маркетинг територій як інструмент формування іміджу регіону.	4	7
8.	Комплексне дослідження зовнішньоекономічної діяльності регіону.	4	7
9.	Основні моделі зовнішньоекономічної діяльності підприємств.	4	7
10.	Страховання у зовнішньоекономічній діяльності.	4	7
11.	Вільні економічні зони в регіональній економіці.	4	7
12.	Розвиток міжнародного туризму: регіональний аспект.	4	7
	Разом	54	80

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Батченко Л.В. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика сучасного менеджменту: [монографія]. Донецьк: Донецький державний університет управління, 2005. 244 с.
2. Величко К.Ю., Чернишова Л.О., Печенка О.І., Козуб В.О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посіб. Х.: «Видавництво «Форт», 2015. 400 с.
3. Горбач Л. М., Плотніков О. В. Міжнародні економічні відносини: [підручник]. К. : Кондор, 2005. 266 с.
4. Економіка зарубіжних країн : [навч. посіб.]/за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, В. М. Осипова. К. : Центр учбової літератури, 2007. 544 с.
5. Європейський Союз та Україна: стратегія відносин в контексті розширення. К.: К.І.С. 2006. 207 с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління : навчальний посібник / О. М. Котиш, І. В. Мілько. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 183 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Навчальний посібник/Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 408 с.
8. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]/Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. К.: Центр учбової літератури, 2016. 240 с.
9. Колодійчук В. Єврорегіони: організаційна форма взаємодії прикордонних регіонів ЄС//Збірник наукових праць НДФІ. №1. 2007. с.31-34.
10. Лендел М. А., Студеняк П. Ю. Регіон в системі прикордонного співробітництва : [монографія]. Ужгород : Карпати, 2009. 472 с.
11. Міжнародні економічні відносини : [навч. посіб.] В. П. Галушко, Гвідо Ван Хуленбрук, В. І. Іртиш, О. В. Данілочкіна, О. А. Ковтун. К. : ЗАТ "Нічлава", 2009. 348 с.
12. Мікула Н. А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : монографія. Львів : ІРД НАН України, 2004. 395 с.
13. Чернишова Л.Л., Величко К.Ю., Козуб В.О., Носач Л.О., Печенка О.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: практикум. Навч. посіб. Х.: «Видавництво «Форт», 2017. 238с.

Допоміжна література

1. Борисенко З.М. Конкурентна політика держави як фактор розвитку економіки України : [монографія]. К.: Таксон, 2004. 346 с.
2. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна/ під. заг. ред. А.П.Гальчинського, С.В.Львовичкіна, В.П.Семиноженка. 2003. 261 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Навч. посіб. / За ред. О.В. Шкурупій. К: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
4. Козік М. О. Зовнішньоекономічна діяльність регіонів України як чинник активізації просторового розвитку економіки 50 країни//Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2014. №1. С. 138–143.
5. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навчальний посібник/Л.Л. Носач, К.Ю. Величко, О.І. Печенка, Ж.С. Зосимова, Н.А. Сокол. Харків: Видавництво «Форт», 2016. 240 с.
6. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації : [монографія]/за ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г.Луцяненка. К.: КНЕУ, 2001. 538 с.
7. Трансформаційні процеси та економічне зростання в Україні/За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. Х.: Вид-во „Форт”, 2003. 440 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Державна служба статистики України : офіційний сайт державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2003
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
8. Європейська інтеграція - Відносини Україна – ЄС. URL: <http://www.mzs.dn.ua/index>.
9. Європейський інструмент сусідства та партнерства (ENPI). URL: <http://www.ppngo.org>.
10. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: конспект лекцій/ Величко К.Ю., Кот О.В., Печенка О.І., Носач Л.Л, 2018. URL URL: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/handle/123456789/2671>
11. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: Глава 12. Національна економіка в системі світового господарства. Класифікація країн світу (Розділ 3). URL : http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/mizhnarodna_ekonomika_-_kozak_yug
3. Словник економічних термінів. URL: <http://www.bank24.ru/glossary/>
4. Солонінко К. С. Міжнародна економіка : Розділ I. Економіка зарубіжних країн та окремих регіонів. К., Кондор, 2008. URL : <http://ukrlibrary.com.ua/books/11/3/index.html>
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII. URL: zakon.rada.gov.ua
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. № 586-XIV. URL: zakon.rada.gov.ua
8. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 р. URL: zakon.rada.gov.ua
9. Про єдиний митний тариф: Закон України від 5 лютого 1992 р. №2097-XII. URL: zakon.rada.gov.ua
10. Про транскордонне співробітництво Закон України від 24 червня 2004 р. №1861-IV. URL: zakon.rada.gov.ua
11. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 із внесеними змінами №1282-IV. URL: zakon.rada.gov.ua
12. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон Закон України від 13 жовтня 1992 р. № 2684-XII. URL: zakon.rada.gov.ua
13. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області: Закон України від 24 грудня 1998 р. №357-XIV URL: zakon.rada.gov.ua
14. Про спеціальну економічну зону Закарпаття: Закон України від 22 березня 2001 р. №2322-111. URL: zakon.rada.gov.ua

